

● Faglig snakka

Klima: Ensidig fokus på reduserte utslipp per produsert enhet gjør av mister sammenhengene.

Foto: Terje Bendiksby / NTB scanpix

Tap av biologisk mangfold

Et nei til et høyere selvforsyningsmål samtidig som kua skal bli klimavennlig kan gi oss et artsfattig landbruk uten kobling til naturen vår, skriver Ragna Kronstad.

Forrige uke stemte partiene på Stortinget over om norsk selvforsyningsmål skulle økes til 50 prosent og være korrigerert for importert forråvare. Alle regjeringspartiene stemte imot, i tillegg til KrF og Arbeiderpartiet, som nettopp lanserte en opptrappingsplan for landbruket.

Om disse partiene får videre makt over landbrukspolitikken blir ikke norske ressurser et hovedmål å streve etter. Med videre nedprioritering av norske ressurser kan også viktige deler av det biologiske mangfoldet gå tapt.

Samtidig som man stemmer imot selvforsyningsmål grønnvaskes det effektive landbruket. Høyere ytelse, det vil si flere liter melk fra hver ku, bejubles som klimavennlig fordi vi da trenger færre kyr, og de få som blir igjen kan vi ha i større og større fjøs på lettere tilgjengelige steder.

Er det derfor det er så lett å stemme imot selvforsyningsmål? Den klimaeffektive kua melker for mye til å klare seg ute i norsk fjord- og fjellnatur uansett.

Grunnen til at noen synes ideen om færre kyr er god, er blant annet fordi kua raper og puster klimagasser. Det vil den fortsatt gjøre, som alle andre ville og tamme drøvtyggere. Det er noe av det som er så bra. Kua klarer å nyttiggjøre seg av gras, kvist og urter, norsk tilgjengelige ressurser. Til denne jobben har de bakterier i vomma og de slipper ut metan.

Faglig snakka

● I «Faglig snakka» møter du agronomene Ragna Kronstad og Øystein Heggdal, samt noen av Norges fremste forskere ved Veterinærinstituttet og Ruralis – Institutt for rural- og regional-forskning.

● Temaene spenner fra dyrevelferd, MRSA, antibiotikaresistens, GMO og miljø til bærekraftig landbruk, reiseliv, omstilling, nyskaping og bosetting over hele landet.

Ragna Kronstad

Ragna Kronstad er kommunikatør og agronom. Jobber med biologisk mangfold i Sabima og er bybudeie på Kongsgården. Har tidligere jobbet i Norges Bondelag og Oikos.

Spiser kua kraftfôr, som opprinnelig ikke er en del av kuas diett, så blir disse bakteriene arbeidsløse og slipper ikke ut like mye metan, men det kan bli mere melk per ku. Ja, det høres lurt ut tenker så mange. Men det er ikke kuas vombakterier som er problemet, det blir for kortsiktig tenkt.

Problemet ligger heller i økt kjøttforbruk og krav om billig mat, og klimagassutslipp fra forbruk og transport. Dessverre har jordbruket nesten godtatt premisset om kua som klimasynder når de avler fram effektive kyr på kraftfôrdiett. Ensidig fokus på reduserte utslipp per produsert enhet gjør av mister sammenhengene. Da låser vi kua inn i fjøset for alltid og hun mister sin rolle i økosystemet hun kunne vært en del av og forsynt oss med mat på norske ressurser.

I framtida kan vi si «landet har grodd igjen, men jaggu er kua blitt effektiv!» Samtidig har vi flyttet naturpåvirkning og klimagassutslipp til landene der kraftfôret produseres.

Når fjøsene må bli større og kyrne må bli flere for at det skal gå rundt økonomisk lønner det seg ikke snart med ei ku med lavere ytelse som går på naturbeiteeng sammenlignet med å intensivere grasproduksjon og føre henne inne. De mange arealene som kunne vært med å føre mang en lavtytende ku er blitt uinteressante.

Konsekvensene er at det blir færre blomsterenger som er avhengig av slått og beite, som igjen fører til færre ville pollinatorer. Sommerfuglene som mange allerede savner blir det færre av. Tambiene kan ikke ta over hele jobben til de ville insektene om noen trodde det.

Snart er utviklingen også gått så langt at vi ikke lenger vet hvilket kulturlandskap vi snakket om. Hvor mange har egentlig sette en artsrik blomstereng? Hvor mange har egentlig sett en støl i drift?

Tidligere i år kom det ut en rapport fra Agri Analyse om sveitsisk landbrukspolitik. I den sveitsiske jordbrukspolitikken er fellesgoder som kulturlandskap og biologisk mangfold mål i seg selv på lik linje med matproduksjon. I Norge er disse kun ringvirkninger av en volumproduksjon.

Sveits har, blant alle kulturlandskaps og miljø-tilskudd, også konkrete 16 tilskudd som skal ivareta biologiske mangfoldet, blant dem artsrike grønne områder på sommerbeite og blomsterstriper i åker for pollinatorer. Ekstensiv drift belønnes, og man får tilskudd etter hvor mye av fôret man har produsert selv.

I en studie (Underdal 2007) som Agri Analyserapporten viser til er at mange av ordningene er debattert og alt er ikke rosenrødt i Sveits heller. Men konklusjonen er at man er i større grad lykkes med å nå hovedmålene om fellesgodene som biologisk mangfold og åpent kulturlandskap når dette lønner seg, og man ikke kun ser på produsert volum. Et høyt volum sier jo ingenting om ressursbruken er basert på egne naturressurser eller importerte.

Det er noe som er i ferd med å gå skikkelig galt når målene og virkemidlene går i motsatt retning av å ta vare på økosystemene landbruket bør være en del av. Hva vil egentlig politikerne med jordbruket om det ikke engang skal gi befolkningen matsikkerhet?